

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általunk katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) III. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség: Jákai-utca 10.

Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

A mi bajaink.

(X) Most, hogy a téli esték beszorítanak bennünket a szobába s a nemzetet föntartó elem, a földműves és az iparos osztály, jórészt munka nélkül szűkölködik, eszünkbe jutnak a mi bajaink. Nem csak amugy, jókedvünkben, vagy mert jól esik a főnálló állapotok miatt zúgolódni, nem azért beszélünk róla, hanem mert a keserűség eszünkbe juttatja.

Azt mondják, hogy sokat haladtunk az utóbbi két-három évtized alatt. Haladtunk a nyomorúság felé. Vigasztalásunkra csak az szolgálhat, hogy cifra a nyomorúságunk. Olcsó selyemmel takarjuk be a rongyainkat.

Vagy talán azzal vigasztaljuk magunkat, hogy vannak, a kik fényes palotákat építenek, a kik vasutakat csinálnak, tenyű-fakoczkás utcákat emelnek? Mit ér az nekünk, ha azt látjuk, hogy a kisiparosok ezrei, lépésről-lépésre mennek lefelé a nyomorúság lejtőjén, hogy mezőgazdánk, birtokosaink, a kik mintegy gerinczét képezték az igazi magyar nemzetnek, most fillig adósságba merülve, legfeljebb azon alku-doznak, hogy az idén még ne licitálják ki az ősi dominiumból, a melyet apáik a hazáért vértüket ontva, szereztek meg a számára.

Olvasom, hogy Nyitra vármegye közbirtokos osztálya elpusztult, hogy alig

száz család bírja még ősi birtokát ideig-óráig, míg egyszer helyet ad az idegen párvenűnek, ki néha élelmesebb s jobban bírja pénzzel és ravaszsgal.

Olvasom, hogy a felső vidéken tízezrek veszik kezükbe a vándorbotot, hogy jobb hazát keressenek, a hol a becsületes munka árán legalább tisztességes megélhetést biztosítanak maguknak.

S ez a kép többé-kevésbé ráillik az egész nemzetre. Fejérmegye se különb, itt is csak egyben haladunk előre, a pauperizmus útján.

S mit tesz, mindezt látva, a liberális kormány?

Néha-néha kitor belőle egy-két sóhaj-tás, panaszkodik, lamentál, odadob egy-két koncezt az éhes, c-onton ragódó tömegnek s aztán tovább szövi-tonja addástan munkáját a liberalizmus utvezetőin.

Mit tett az iparért? Olvasom egyik statisztikában, hogy egy esztendő alatt kiadott iparfejlesztési czölókra 416 ezer forintot. Mit kapott belőle a kisipar? Kerek 50 ezer forintot. Ebből is 40 ezret kölcsönbe, a mit vissza kell majd ismét fizetni, 10 ezret pedig segélyképen. A nagyiparnak pedig adott 180 ezret, 70 ezret segélyképen és 107 ezret kölcsönbe.

Igazán neveléses, hogy még ilyet az ország szemé elé mernek adni! Fizetünk a magas kormány atyai istápolása mellett immár kerek 1000 millió koronát adóban

s ebből az iparosok támogatására nem kerül több 416 ezer forintnál. Ha kárde-nénk, miért nem kerül több, azt a feleletet kapnánk, hogy nincs, ezt is alig csak hogy kitudták srofolni. Természetes, hogy kerül liberális passziókra, akár milliókat ki lehet szórni olyan czölókra, de a mi a nemzet föntartó elemét, a kisiparost és a kisgazdát, a középirtokossággal együtt megmenthetné a romlástól, arra nincs pénz, arra szegény az állam kasszája.

Mit törődnek ők a mi bajunkkal? Hiszen sokkal magasabban állanak felet-tünk, semmogy innen a mélységből a sóhaj és siralom hangja fölhallatszanék hozzájuk. Mennyivel inkább érdekes, hogy ki lesz a miniszter, melyik párt kerekedik felül, az újak, vagy a régiek?

Mi a liberalizmustól nem várunk semmit. Nem várhatunk a rendszer rossz, mert önző, mert kapzsi. Szabadságot ír a zászlajára és saját hatalmát télti és erősíti. Nem a nemzetért van, hanem a nemzetet teszi lábának számolvává. Tudjuk, beis-merjük, hogy a személyi változás, a melyet a legutóbbi kormányválság előidézett, elő-nyösebb ránk és a hazára nézve, de gyö-keres változást, olyat, a mely ezt a sokat szenvedett nemzetet végre szerencsésebb körülmények közé juttathatná, nem látunk.

Szakítani kellene egész multjával, ki kellene purgálni azokat a régi támogatókat, a kik jó pénzért, zsiros koncezzsiókért

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Izabella.

Gyerekes izgalommal ugrott a kis kocsiba, egyet pattintott az ostorral és az apró fekete ponnyk széleseben vágattak tova.

— Ah, ne olyan gyorsan, Izabella kis-asszony, én félek — szólt kérlelő hangon az éltes angol hölgy, ki oldalán ült.

— Oh bocsásson meg édes, egészen megfeledkeztem önről; de lássa, olyan boldog vagyok.

Boldog? De hát miért is ne volna az? Fiatal és szép, gazdag és gondtalan; atyja a tenyerén hordozta egyetlen gyermekét, mindenki szerette, hisz csupa jószág az egész lénye.

De nem ez tette boldoggá. Még néhány hét előtt is azt panasolta az angol hölgynek, az atyjának és minden barátjának, hogy szörnyen unatkozik. Nem azok közül való

volt, kiket kielégít a világ öröme, hanem, kiknek szíve nemes, a jó felé bajlik, kik folyton a magasztot keresik mint a delejtű az északi sarkot.

Estélyből-estélybe, bárról-bálra vitte az atyja. De ha azt kérdezte utána, hogy hogyan mulatott, mindig azzal felelt:

— Meglehető egyformán. Unalmas ez mind.

— No és a tánczosok?

— Őszintén szólva, többet várna tőlük az ember.

Ilyenkor megpirongatta az atyja.

— Nem szép az, mikor fiatal leány Schoppenauerhez akar hasonlítani.

— Ki az a Schoppenauer, papa?

— Kedves gyerek, az nagy beteg volt. Abban a most divatos bajban szenvedett, melynek világfájdalom a neve.

— Én nem abban a bajban szenvedek, hanem szörnyen unatkozom. És ez is olyan kérlelhetetlen üldöző rém.

Egy napon sétaközben az atyja betért a munkásai udvarába. Izabellának azt mondta,

hogy maradjon egy pár perczig künn, ő majd meglátogatja egy régi munkását, a ki most beteg. De ő nem maradt künn, hanem belépőd-zott atyja után a munkás lakába. A hogy át-lépte a köszöbét, a hogy most először meglátta a nyomor és szegénység tanváját, megremegett a szíve és egy belső hang, mintha felülről jövő buzdítás volna, mintha azt mondaná: Gyermekem nézz!

És e naptól gyakran látjuk őt a szegé-nyek viskójában, segélyt és vigaszt osztani a szűkölködőknek, ápolni a beteget, játszani a rongyos gyermekekkel. És e naptól sohse unatkozott többé, hanem boldog volt. Azóta a ponnyk mindig vágatnak, sohasem sétálnak és csak egy utat tesznek meg mindennap, a kas-télytól a munkások udvaráig.

* * *
Most is egyik szegény családdhoz iparko-dik. Meglassította ugyan a lovaskák lépteit Mari kisasszony kedvére, de pár perczel ké-sőbb megint csak gyorsabb futásra nógatta a fürgé állatokat. Hja, sietnie kell. Még a

STEININGER SÁNDOR divat-, vászon- és fehérnemű üzletében a legdivatosabb őszi és téli kelmék, kitűnően mosható francia pargetok nagy választékban, rendkívül olcsó árakért szereshetők be. Kész női és gyermek felöltők, szörme és szövet gallérok, remek választék és feltűnő olcsó árakért szintén **Steininger Sándor Székesfejervár, Nádor-utca 2. számú üzletében kaphatók. (Polák csipéz atellenében.)**

250. —20

Mai lapunk 6 oldal.

támogatták az előbbi kormányokat. Erre pedig a mostani rendszer, ha mégannyira tökéletesedik is, nem képes, és nem is lesz képes soha.

Nézünk csak az ő támogatóit, Ott hirdeti a Pesti Hírlap országnak-világnak, hogy hány a Lipótváros forintos-milliomosa. Elősorol 101-et. Ezeknek kedvezett a liberalizmus évtizedeken keresztül a nagytőkék birtokosainak. Ezeknek alkották meg a törvények egész sorát. Mert bennük a liberalizmus létséges szövetségest, mindenkor kész szolgát talált, a kik tüskén-bokron keresztül követik a kiadott jelszót, akár a fővárosban akár a vidéken. Ha utána nézünk, bizonynyal megtaláljuk, hogy ez a rengeteg vagyon nem az ősök hagyománya, nem véreiken szereztek, hanem állami szubvencionálás, premiumok adományozása, concessziók által, melyek elnyomták a kisiparost, a kiszagdat.

A milliomas osztalék emelkedett az utóbbi években hihetetlen gyorsasággal s ezekért, ezeknek a javára süllyedtek le a kisiparos és a birtokos osztályok hihetetlen gyorsasággal.

Ez a liberalizmus büne. Nem annyira az embereké, a kik kezelték. Azoké a multban. De a rendszeré most és a jövőben, míg a nyomoruság meg nem tanít bennünket rá, hogy igazságos alapra, keresztény alapra fektessük a nemzet jövődjét.

Segítsük az öreg honvédeket!

Mult szombati cikkünk nem volt egészen a pusztában kiáltónak szava, nem hangzott el nyomtalanul. A szabadságharcz öreg katonáinak segítésére többen megnyitották szívényeket s a Sigray Gyula törvényszéki pertárnok

kanyarodónál sem futtatott lassabban és majdnem hegyibe hajt annak a munkásembernek, a ki szemközt jön rá az uton. Az ijedség kiáltása tör ki ajkáról — de egyéb baj nem történt. A férfi félreugrott, hanem belebukott az árokba. A kocsi megállott, János leugrott a hátsó bokról, hogy fölsegítse a munkást. Izabella barátságos, résztvevő szóval kérdezgette, hogy nem történt-e valami baja. Nem, neki nem történt, csak a ruhája lett kissé sáros és a szíve tölt meg vad haraggal.

— Mit törődnek a gazdagok a szegény ember bajával? — veté oda gúnyosan mérgeesen és szitkozódni, káromkodni kezdett. Izabella elsápadt.

— Menjünk innen kisasszony — szólt most a hív János — az ilyen emberekkel jobb nem kezdeni semmit, de hát kisasszony nem hisz nekem.

— Mert ezek az emberek nem ismernek minket — volt a válasz nyugodt hangon. De majd megismernek.

Tovább hajtott, hogy megint megálljon egy nyomoruságos viskó előtt. Izabella belépett oda. Sápadt asszony fekiúdt az ágyban, mellette szopós gyerek. A másik gyermek, a hat éves Annuska, örvendezett, tárt karokkal ugrándozott a belépő kisasszony elé. Ez viszonzta a kedveskedéseit, megtudakolta a beteg asszony hogylétét, karjára vette, elringatta a gyereket, azután játszadozott Annuskával. A régi kedves Izabella tudott lenni, előbbi ijedtséget már egészen elfe-

czimére érkezett adományok nyugtázását alább már megkezdtük. Ugy látszik, mégis vannak hazafias érzelmű polgárok Székesfejérváron, csak hogy — kevesen. A felszólításnak legalább zeideig, nem lett még a remélt eredménye. Mielőtt azonban panaszkodást tennék, egyelőre azzal vigasztaljuk magunkat, hogy hátha nem vetettünk eléggé számot a körülményekkel és elhamarkodott dolgot miveltünk, midőn csimre kértük az adományokat. Elvégre, sokan lehetnek olyanok, a kik szívesen nyujtanának néhány hatost, vagy mondjuk, fillért az öreg honvédeknek, de restellik ezt a nyilvánosság előtt tenni, talán azért, mivel többet nem adhatnak. Azért más módhoz is folyamodunk, melynek, megfelelő pártolás mellett, bizonynyal meg lesz a kellő sikere.

A társas- és olvasókörök vezetőségeihez, ugyszintén a kávéházak és vendéglők tulajdonosaihoz fordulunk szavunkkal. Állítsanak fel perselyt a terem valamely feltűnő helyén a megfelelő fölirattal, hogy a látogatók figyelme igy fölkeltsen, tehetsége mértékéhez képest mindenki hozzájárulhasson önkéntes adományával a nemes és hazafias célhoz. A persely, semmibe sem kerül az illető vendéglősöknek, ha eziránt Sigray Gyula urhoz fordulnak, ki a perselyeket az eddig begyűlt adományokból fogja beszerezni. A társas körök már a maguk költségén is megtehetik ezt, és reméljük is, hogy megteszik.

Az eredmény nem fog elmaradni. Kártyanyereségének egy csekély részét, nélkülözhető garasát sok jóra való vendég szívesen beléveti abba a perselybe, melyet azután az illető kör egy tagja, illetőleg a kávéos vagy vendéglős, mondjuk, minden hónap elején fölnyitva, az összegyűlt pénzt átadná az átvétellel megbízottaknak, ki azt rendeltetési helyére juttatná.

Vegyék kemolyan ezt a kérelmet mindazok, a kiket illet. Egy kis jóakarattal, számba sem vehető csekély adománnyal mennyi jót

ledte volna. Ekkor hirtelen kinyílik az ajtó és belép rajta az a bizonyos munkásember. Izabella megrázkódott ijedtében, de a férfin is meglátszott a meglepetés. Szíve az első percben meg volt hatva, azonban elhessegette magát a gyengéd érzést; eszébe jutottak társai, a klub, és a harag ismét csak előntötte szívét anynyira, hogy szidalmazni kezdte a reszkető leányt.

Az asszony félt az ágyban, mégis megkísérelte csitítani:

— Nem látod mennyi jót tesz velünk?

— A gazdagok fizessék meg becsületesben a munkánkat, azután megtarthatják az alamizsnájukat... ordított mint egy vadember.

A kis Annuska odament apjához és kérelte:

— Apuskám, ne haragudjál! A kisasszony olyan jó hozzánk.

— Érigy hát hozzá, ha olyan jó.

Izabella visszanyerte önuralmát, simogatta, csitította a megszeppent csöppöcséget, köszönt a beteg asszonynak és eltávozott.

Eltelt pár hét. Izabella már megint a munkás házban van. Az asszony még sápadtabb, mint máskor és a szemei vörösek a sírástól.

— Hol van Annuska?

— Annuska beteg.

— Beteg? De hát hol van?

— Ó nagyon beteg, és az orvos megparancsolta, hogy külön kell neki lakni tőlünk.

tehetünk a legsiralmasabb nyomorusággal küzdő öreg honvédekkel! Kivehetjük közülük a nyomoru koldusbotot, áldásra változtathatjuk a panaszködésüket és mindezzel csak a kötelességünknek teszünk eleget. Mert ezzel tartozunk a lelkiismeretünknek, tartozunk a nemzeti becsületnek és annak a kegyeletnek, mely megilleti a szabadság hőseit. És megtehetjük könnyen, hiszen mindössze csak heten vannak segetségre szorulóknak.

Azért még egyszer megismételjük a multkori lapunkban kifejezett kérésünket. Módosabb polgártársaink szívéhez fordulunk a szeretet nevében. Küldjék az e célra szánt adományaikat Sigray Gyula törvényszéki jegyző ezimére, vagy a Fejérmegyei Napló szerkesztőségébe (Jókai-utca 10.) A beérkező adakozásokat egyenkint nyugtázni fogjuk.

Sigray Gyula urtól ma a következő levelet kaptuk:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

B. lapja f. hó 6-án megjelent számában az elagott 48-as honvédek érdekében közzétett hazafias felhívásra hozzáam eddig befolyt segélyadományokról, midőn az alábbiakban beszámolok, egyszersmind szíves tudomására hozom, hogy én ez összeget (13 koronát) a „bis dat qui cito dat“ elvénél fogva az öreg honvédek közt felosztottam. — És pedig akkép, hogy az egészen nyomorban levő Fister József, Málics András és Varga Józsefnek többet, a kissé jobb helyzetben levőknek pedig kevesebbet adtam.

Igy gondoltam igazságosnak; azt hiszem ezt a szíves adakozók is helyeselni fogják.

A még befolyandó összegeket is, azt hiszem helyesen cselekszem, mindig hetenként kiadom. A nyugtákat pedig nyilvános helyen tartva, másolatban t. szerkesztő urhoz beküldeni fogom.

Hazafias, megleghangú felhívásért újból is köszönetemet nyilvánítva, szíves üdvözléssel maradok

Székesfejérvárott, 1900. január 11.

tisztelője
Sigray Gyula.

Hátra vitték a mosókonyhába. Az uram ott van mellette.

Izabella fordult, hogy oda megy.

— Önnek nem szabad odamenni, mert veszélyes, nagyon veszélyes.

De a fürge urleány már nem hallotta ezeket a szavakat, már ott is állt a jelzett ajtó előtt. Kopogott és mikor az ajtó megnyílt, ismét szemtől-szembe állott régi haragosával. A munkást nagyon meglepte a leány szokatlan nyugalma, esendesen csak annyit tudott szólni:

— Ne jöjjön ön ide! Annuska differitizben fekszik.

— Csak bocsásson be, én nem télek semmitől.

Pedig bizony megborzongott az egész családja. Az ifju élet tiltakozott a gyilkos merénylet ellen — de csak egy pillanatra. A beteg kis lány ott fekiúdt a jól-rosszul összerovott ágyfélén, arca, szeme lázban égett; mikor meglátta Izabellát, boldogan mosolygott felé. Izabella odaült az ágyra játszott, vele, orvosságot adott be neki. Tőle szivessen vette. Azután elaludt.

Délután megint eljött hozzá az uri leány. Párnát, paplant hozott neki, apjának kényelmes karosszéket. Azután mindennap ételmet, a betegnek üdítő szereket. A gyógyulás szemlátomást haladt. A gyermek vig volt. Csak az apa ült mindig szótlanul és nézett sötéten. Nem köszönt Izabellának, se mikor jött, se mikor ment.

Egyik estén, mikor Izabella kiment az

A hét székesfejérvári szegény honvéd részére, a Fejérmegyei Napló január 6-iki számában közölt felhívás folytán, eddig adakoztak:

Dr. Szabady József	10	koronát,
Dr. Saára Gyula	2	"
Dr. Hajós Rezső	1	"
Reé István	2	"
W. V.	2	"
Gazdy Aranka	2	"
Herczeg Hugó	2	"
N. N.	1	"
Összesen:	22	korona.

UJDONSÁGOK.

— **Az utcarendezés.** A városi mérnöki hivatal a napokban fogja beterjeszteni a tanácshoz a már több ízben emlegetett utca-szabályozási vonalak tervezetét, mely az újonnan nyitandó utcák és körutak tervezetét is magában foglalja. Ezzel szorosan összefügg a városrészterek rendezésének kérdése is, mire nézve szintén kimerítő javaslatot terjeszt be a mérnöki hivatal.

— **A katonatiszti fizetések rendezése.** Katonatiszti körökben kétség merült fel aziránt, hogy a közöbön álló fizetésfölemelésekben csak a tényleges szolgálatban állók részesülnek-e, vagy pedig azok is, kik nincsenek tényleges szolgálati viszonyban. Erre vonatkozólag ma azt jelentik, hogy a fizetésfölemelésben nemcsak az utóbbi kategóriába tartozó tiszték részesülnek, hanem az összes várakozási illetményvel szabadságot tiszték és katonai hivatalnokok, továbbá a katonai rokkantak házában állományába tartozók és végül azok az alkalmazásban levő nyugdíjazott tiszték is, kik tényleges illetményekre kiegészített nyugdíjat élveznek.

ajtón, a kilincsen megakadt a ruhája és egy darab csipke leszakadt róla. Tovább ment, talán észre sem vette. De a munkás lehajolt a rongyért a földre, fölemelte, összecsókolta, könyeivel áztatgatta.

Visszatért az ágyhoz, letérdelt és arra kérte lányát, mondja el hangosan a Miatyánkot és ő ajtatosan utána moudott minden szót. Ki tudja, mikor imádkozott utoljára? Kemény arczán könyek pörögtek bőven alá. A bűnös imáját angyalok viszik égbe!

Másnap nem jött el Izabella, harmadnap is hiába várt rá apa és leány. Most már az apa várta jobban. Harmadnap eljött helyette az orvos, megvizsgálta a beteget és így szólt az apához:

— Gyermeked meg van mentve. Nincs ok aggodalomra. Az apa szemében megcsillant az öröm könyve.

— Hanem — folytatja az orvos — a halál angyala, a ki meghagyta a leányodat, átment a kastélyba.

A munkás felugrott ültéből.

— Az Isten szerelmére! a kastélyba! Csak nem tán Izabella?

— De igen. Átragadt rá a lányod betegsége és állapota reménytelen. Angyalok az égből is helyet kapnak.

A munkás szivéből kitört a keserűség:

— És itt szerezte baját az én gyermekem! És én, vadember még csak meg se köszöntem irántunk való jószágát. Gyűlöletet az utolsó lehelletemig — ezt esküdtem a gazda-

— **A Margitsziget jövődjöje.** Alig hat hónap választja el a főváros közönségét attól a naptól, amelyen a Margitsziget megnagyobbított, rendezett és különféle mulatóhelyekkel gazdagon kiépített állapotban a Margithidról levezető új hídval együtt átadhatják a forgalomnak. Az átadás a híd megnyitása napján, ez év augusztus havának elején meg végbe. Addig teljesen elkészül a híd az alsó vendéglőig vonuló hatalmas lejtős töltéssel együtt s ugy az odaözönlő sokaságnak, mint a külföldről hajón érkező idegen utasoknak annyi látványosságot tár föl majd a sziget környéke és belseje, amennyit a földkerekségnek hasonló rendeltetésű egyetlen szigetén sem látni. A sziget alsó részének szabályozását jóformán már be is fejezték. Roppant kőhányások veszik körül az alsó sziget széleit s e kőhányások alapján mindenfelé rohamosan készül a partok köburkolata. A sziget alsó csúcsa, amelyen nemrégiben még nádas posványok voltak s a városhoz legközelebb eső ebből a szigetrészéből ugyancsak kedvezőtlen impressziót meríthetett az ott elhaladó hajó-utasok nagy sokasága, már teljesen föl van töltve. A közönség minden rétege számára megfelelő mulatóhelyek, vendéglők, kávéházak s egyéb épületek egész sorozatát fog itt emelkedni nemsokára, az új híd pedig lehetővé tezi, hogy a szigeten mulató közönség nem lesz kénytelen a rendetlen és bizonytalan hajójárási miatt a szigeten rekedéstől való félelem következtében akkor hagyni felbe a szórakozást, a mikor az a legjobban esik. Páratlan fényvel és kényelemmel rendezik be a sziget belsejét, a szélein pedig mindenütt, a hol a pa tok elvonulnak, sűrűen egy-egy mellé helyeztek villamos izzólámpák két-sorozat, s ringazdagsz tüzeire hint földéri világosságát a Duna vizére. Mindezt József főherceg páratlan áldozatkészsége révén végzik a legújabb technikai vívmányok alkalmazásával, hogy Budapest egyik legszebb pontját, a rózsák szigetét, a világhírű nevezetességek legmagasabb színvonalára emelék.

— **A hivatalnokok vasárnapja.** A hivatalnokoknak, az állami és közigazgatási hivatalnokoknak éppen úgy, mint a magánhivatalnokoknak, csak fél vasárnapjuk van. Délig minden büroban dolgoznak s ha sok a dolog, bizony-

goknak utolsó gyűlésünkön — de nem tudom, nem akarom ezek után megtartani eskümet.

És futott ki az ajtón, keresztül az udvaron, végig az uton egész a kastélyig és föl a lépcsőkön. Enki sem állta útját, csak fenn az emeleten állott a hü János, mintha várt volna reá. Kezénfogva vezette keresztül a szobákban, egész egy kicsiny ajtóig, ott betuszkolta egyedül.

Ott ült a betegágy mellett a tájdalomsújtott apa, körülötte könyező rokonok és a ház siránkozó cselédsége. De a mi munkásunk mindezeket nem látta, hanem csak a szép leánynak, halothalvány arczát, a ki ránézett merően, mikor eléje lépett. És oda lépett egészen az ágya elé, térdre borult, megfogta az az apró fehér kezét és elhalmozta csókkal, megöntözte könynyel. Mondani is akart valamit, de a zokogás elnyomta beszédét, csak ezt a két szót tudta kimondani: bocsánat... hála.

A beteg leány ránézett — szelíd, mély érzésű, szeretetteljes tekintettel. Földöntuli mosoly aranyozta meg ez utolsó tekintetét. Már nem élt... Angyalok az égből is helyet kapnak.

Csak egyszer ment még a mi munkásunk a gyűlésbe, hogy elmondja társainak az ő szomorú esetét és bejelentse kilépését a szociálista szövetségből.

A jobb érzelműek közül sokan követték példáját.

Szivó Irma.

megezik még az is, hogy barátságosan délutánra is beinvitálják az urakat és hölgyeket egy kis rendkívüli munkára. A törvény tehát nem gondoskodik róluk semmiképpen. Ezen a fura állapotban már legközelebb segít a kormány. Legközelebb rendeletet intéz az összes törvényhatóságokhoz, amiben olyanformán rendezi a közhivatalnokok munkaszünetét vasárnapra, a hogy ezt már megcselekedte a kereskedelemügyi miniszterium. Ebben a miniszteriumban már egész vasárnapjuk van a hivatalnokoknak, csak egy-egy hivatalnok inspekciózik minden osztályban délig.

— **Kivonat a posta- és távirat-tarifából.** A kötelező koronaszámításnak a postán történt behozatala alkalmával a kifüggesztet hirdetmény nagy hangon tudatta a közönséggel, hogy az új postai és táviróhivatali díjszabályzat bármely postán két fillérért kapható. A díjszabályzat a kellő időben ki is került a nyomdából, de az illető szakhivatalok kezelő irodáinak nehezkes működése révén napokig sem jutott el minden postahivatalba. A levelező közönség ezután a lapokból értesült jól-rosszul arról, hogy micsoda leveleknél és küldeményeknél micsoda fizetésfölemelések történtek s ha a földadással a töle szedett bélyegtöbblet helyességét ellenőrizni akarta, kénytelen volt ebbeli szándékát a díjszabályzat szétküldéséig felfüggeszteni. Most, végre megérkezett a legtöbb postahivatalhoz az új tarifa-kivonat, a melyből kitűnik, hogy az egyszerű levelek díja 20 grammig ezután is 10 fillér, 20—250 grammig 20 fillér, 250—300 grammig 30 fillér, a levelezőlap 4 fillér, az ajánlási, a térti levény és tudakozólevény-díj külön-külön 25—25 fillér, az expresszdíj pedig 30 fillér a belföldi forgalomban. A tarifa-kivonat kétségkívül sok kellemetlenségtől szabadtítja meg a tisztán látni óhajtó közönséget.

— **Ezt is a szerelem tevő!** . . . Németh Sándor, a vadli Dréher-féle aradalom gépfűtője szerelmes volt a falu egyik szép leányába. Bence Lidibe. Mi történt köztük mi nem, talán S. Bence József, a szép leány apja a megmondhatója, a minap este a legény igen szomorúan távozott Benczeék házából. Alig néhány perc múlva a szomszéd lakók egy hatalmas dördülést hallottak s mire kisiettek, Németh Sándor halálos sebtől vérezve vonaglott a háztól néhány lépésnyire. Épen a szívébe lőtt ócska karabinájával s még ott a helyszínen adta ki lelkét kétségbe esett kedvesének szemelattára.

— **Szerkesztő változás.** A Pillangó című társadalmi és művészeti éleclap szerkesztője és kiadója személyében változás történt, ami természetesen újítást vont maga után. A lap bár eddig is igen szép és változatos illusztrációkkal és gazdag tartalommal jelent meg, de a mostani kiadó nem kíván nagyobb áldozatot hozni arra nézve, hogy a Pillangó az összes éleclapok közül kitűnjék. A mellett, hogy a Pillangó a legváltozatosabb tartalommal jelenik meg, az előfizetési ára oly csekély összegben van meghatározva, hogy nem eshetik senkinek sem nehezére, ha megrendeli a lapot. Egy negyedévre 2 korona az ára. Szerkesztőség és kiadóhivatala Budapest, VI. Hajó-utca 23. sz. alatt van. Felelős szerkesztő: Márkus Elemér. Helyettes szerkesztő: Komáromi Aladár.

— **A tolvaj lelkiismerete.** Németh Istváné szül. Varga Sára mányi asszony a multkor — nem épen önzetlen felebaráti szeretetből — meglátogatta a nálánál sokkal jobb módúknak örvendő Nagy Erzsébetet, ki akkortájt súlyos betegen feküdt. Mikor a beteg öregasszony egy kis időre elszenderedett, Némethné olyképen használta fel a kedvező alkalmat, hogy a szobában levő szekrényt fölnyitva, az abban elhelyezett 360 korona készpénzt, továbbá 2 összesen 6000 koronáról szóló takarékpénztári könyvet és 4 drb. 1700 korona értékű kötelezvényt magához vette, azután gyöngéden

kiosont a szobából. Később az egyik takarékpénztárral beállított a *biszesi* takarékpénztárba, hogy a pénzt kivége, azonban formaszervi megbízatása nem lévén, röviden elutasították. Nemethné csalódottan tért haza s később bántani kezdte a lelkiismeret, hogy ilyen súlyosan meglapta az öregét, anélkül, hogy — haszna lenne belőle. Minek menjen visszadobni ez a sok pénz — gondolta magában — és a napokban újra beállított Nagy Erzsébethez. Visszavitte a könyvecskéket és a kötelezvényeket és büntét törődelmesen bevallva a hiányzó készpénzt is megtéríteni ígérte, ha bántódása nem lesz. Az öregasszony azonban, ki csak most értesült a tolvajlásról, másképpen gondolkodott és Némethné följelentette a váalljárásbírósnál.

— **Öngyilkosság.** *Várady Lajos lovasberényi* részeges kovácsmester e hó 9-én reggel saját műhelyében fölakasztotta magát. Mire hozzátartozói észrevették, már halott volt.

— **Templomtolvaj.** A csákvári róm. kath. templomban már ismételve lehetett észrevenni, hogy a templom gyertyái közül több darab eltűnedezik. A gyaru Csákvár község születőnőjére, *Molnár Gáborné sz. Varjas* Viczára irányult. Ez a születőnő, a ki nem katolikus vallás, nem tekintve a hely szentségét elég gonosz volt épen azon alkalmat fölhasználni szándékának kivételére, a mikor a kereszttség szentségének kiszolgáltatásánál ő is, mint születőnő, a keresztanya kíséretében a templomban megjelenhetett. Azonban tolvaj hó 11-én hasonló alkalmattal alaposan rajta vesztett. A mig ugyanis a keresztelő pap a megkezdett szent szertartásokat folytatandó és a keresztőség szentségét kiszolgáltatandó, a keresztanyához ment a kisdédet tartó keresztanya és egyháziival, *Varjas* Vicza abban a hitben, hogy most az alkalmas időt felhasználhatja, csakhamar több darab gyertyát, úgy látszik elég nagy, zsebébe mélyesztett. Csak hogy *Molnár Gáborné* minden mozdulatát igen jó látta az alkalmas helyen már jó előre elhelyezkedett *Gudics János* temetőőr, a kit a tolvaj persze észre nem vehetett. Így történt, hogy a lopást kénytelen volt a tetten kapott községi születőnő a csakhamar megjelent csendőrparancsnok előtt is beismerni. Reméljük hogy az új büntető eljárás alapján a templom meggyalulóját a büntető törvénykönyv 337. § első pontja értelmében megfelelőleg fog megbüntetni.

— **A magyar birodalom népesedése november havában.** A m. kir. központi statisztikai hivatal Havi Közölnyeinek most megjelent 1899. évi november havi füzete szerint november hónapban: A magyar korona országaiban élve született 59,013 gyermek, halva született 1259. Hét évnél fiatalabb korban 17,598-an, hét évnél idősebb korban 19,865-en haltak el, úgy, hogy a halálozások összes száma 37,463, a népesség természetes szaporodása tehát 21,550. Csupán a tulajdonképeni Magyarország népesedését tekintve azt látjuk, hogy 1899. év november havában a népszaporodás 4500-al több, mint a megelőző év ugyanezen hónapjában: közel 3000-el több a születés, s több mint másfélszerrel kevesebb a halálozás. Ha pedig a lefolyt év első tizenegy hónapjának népesedését hasonlítjuk össze az 1898. év ugyanazon időszakának népesedésével, arra az eredményre jutunk, hogy az 1899. évi szaporodás 29,000-el haladta meg az 1898. évi szaporodást. A születések aránya legnagyobb volt a Tiszántul, legalacsonyabb Erdélyben. A halandóság legnagyobb volt a Tisza-Maros szögén, a legkisebb a Dunántul.

— **A koronaérték és a nép.** Legutóbb Pest-megye gyűlésén vetette föl *Förster Aurél*, hogy a hatóságnak éber figyelemmel kell kísérnie a kötelező koronaszámítás első napjait, mert a népet csalják. Hogy ez az állítása igaz, arról két tudósítás számol be. Az egyik *Nagy-Kamarásról* kelt, a hol dobszóval adták hírül a kötelező koronaérték számítását, de a nép alaposan félreértette. Azt magyarázta ki belőle, hogy az ezüst forint január elsejétől értéktelenedett. Nyakra-főre igyekezett mindenki

azon tul adni, az öreg *Busi Imre* is így vitte meg a „zsídónak” azt a 12 forintot, melyet jól benyulva a mult századba még akkor vett föl, mikor pengő pénzben számoltak.

— **Tán nazarikus lett maga, hogy ezt a régi és elfelejtett adósságot megadja?**
— **Nem a. De gondoltam: Kőnyitek a lelkiismeretemen. Meg aztán megnyomorított velem az urat.**

A másik hír arról szól, hogy a főváros közelében lévő falvakban elhitették, hogy az ezüst forintot csak nagy utánjárással váltja be a kincstár, ők azért jöttek ki, hogy beszedjék a forgalomképtelen forintosokat és becseréljék, de mivel nekik költségük van rá, egy ezüst forint után 15 fillért levonnak. Sikerült is többeket lépre vinni. Mindezekből kitetszik, hogy az átmenet idejében a hatóságnak kétszeres éberséggel kell résen állnia.

— **Táncvizsgálat.** A cs. kir. szab. déli vasuti műhely férfi dalegylete 1900. február hó 4-én a „Magyar király szálloda” összes termében saját pénztára javára, hangversenyyel egybekötött táncvizsgálat rendez. Belfélti jegy: személfegy 1 kor. 20 fill. (saládfegy 2 kor. 40 fill. Kezdeté este 8 órákor.

— **Fogyasztási és értékesítő szövetkezetek.** A *Köszegváros* szaklapja *Mihók Ottó* figyelemreméltó cikket írt fogyasztási szövetkezetek hiányairól. Szerinte az ily szövetkezeteknél a legtöbb baj az anyagi erő hiánya: a csekély alaptőke. Ha végignézünk az újonnan keletkezett fogyasztási szövetkezeteken, azt találjuk, hogy átlag 500–1000 forint alaptőkével indulnak meg, ami 100 tagot számítva egy szövetkezetre, 5–10 forint üzletrészek felel meg. A raktárnak azonban, hogy 100 tag fogyasztási igényét fennakadás nélkül kielégíthesse. Legalább is 2000 forintos árúkészletre lenne szüksége, a hiányt tehát hitel segítségével kellene pótolni. Tekintve már most, hogy a fogyasztási szövetkezetek tagjai csak üzletrészt érjék vállalkozás szavatosságát, s a fogyasztási szövetkezet kis alaptőkével nem nyújthat elég biztosítékot nagyobb kölcsönre, kénytelen a szövetkezet a hitelt nagyon drágán megfizetni, mert a hitelező fél a nagy kamatlábban keres esetleges veszteségeit kárpótlást. A kamat így csak drágítja az árut, ami megint a fogyasztási szövetkezet versenyképességének rovására megy. Ezzel szemben az olyan fogyasztási szövetkezet, amelyet alapítói nagyobb üzletrészzel, mondjuk 30 ftt befizetéssel indítanak meg, csak kezdetben szorult hitelre és pedig csak addig az időig, amíg üzletrészei teljesen be vannak fizetve. De akadály a tőke hiány azért is, mert a kisgazda, aki átlag negyed- vagy félfévenként jut pénzhez — csak akkor, amikor már terményét eladhatja — hitelre szorult. Mivel pedig a fogyasztási szövetkezet nem képes hitelt nyújtani, kénytelen a falujából szatocstól vásárolni, aki ad ugyan hitelt, de olyan magas kamattal, hogy a kisgazda nyeresége saját terményein a minimumra redukálódik. A fogyasztási szövetkezeteknek másik nagy hibája üzletrésztől egyoldalúsága. A legtöbb fogyasztási szövetkezet alapszabályában kimondja, hogy üzletrészt csak eladásra irányulhat, míg a vétellel vagyis tagjai terményeinek értékesítésével nem foglalkozik. Nézet szerint a fogyasztási szövetkezeteknek egyuttal értékesítő szövetkezeteknek kellene lenniük. Ezzel elejét vehetnők annak, hogy a paraszt, akinek hombarjától a vevőig az áru sok kézen megy ár, — a sok kézi természetesen sok haszonra dolgozik — maga aránylag a legkevesebb jövedelemhez jut a saját fáradságának gyümölcséből. A külföldön tényleg látjuk, hogy a fogyasztási és értékesítő szövetkezetek egész hálózata létezik, amely főleg a kisgazdák helyzetén van hivatva és képes is segíteni. Mire ezeket a dolgokat megszívlelendőknek tartjuk a magunk részéről is a keresztény fogyasztási szövetkezetek alakításánál.

— **Hogy irtják a mezei egeret?** Szeged környékén sok kárt okoz a gazdáknak a mezei eger szaporasága. A baj a kormány fülébe is eljutott, s a miniszter fölkerde az országos rovar-tani állomást, hogy a szegedi gazdák számára praktikus tanácsokkal szolgáljon. Az állomás

bölcsői szívesen eleget tettek a miniszter kérésének s egy terjedelmes kátében részletesen megírták, mily módon lehet legkönnyebben megszabadulni az undok és kártékony fergőtől. A kátét leküldték a szegedi tanácsshoz, a hol őszinte megdöbbenéssel olvasták ki belőle az irtási módok következő fajtáját:

Legegyszerűbb módja a mezei poczkok és egerek irtásának az agyonverés, mely abból áll, hogy a kártékony állatokat laposvégű furkókkal vagy csomóba kötött erősebb fűzfaveszszőkkel agyonütik.

Mondani sem kell, hogy a szakemberek e tanácsa a hivatalos urak között általános riadalmat keltett, mert tény, hogy e Kolumbusz tojásra senkise gondolt eddig a szegedi városban. Magától értetődik, hogy a szakbéli tanács föltöbbségi növeli a természetrajzi tudományok iránt érzett tiszteletet, mert hiába — valljuk be, uraim! — a tudós mégis csak más fából van faragva, mint a végesesű polgári férfi. Talán fölösleges megjegyezni, hogy ez az irtási mód csak akkor ér valamit, ha a gazda szigorúan ragaszkodik az előírt tanácshoz; s ha mezei egeret nem fűzfaveszszővel, hanem pélgál nyirfaveszszővel üti agyon, az csak annyit, mintha a mezei eger életbe maradt volna. Mint értesülünk, a rovar-tani állomás ugyanilyen kátét fog közelebb a vakond, a patkány és a kártékony veréb irtására vonatkozólag kiadni. Az állomás ez esetben is az agyonverés mellett foglal állást, de kimondja, hogy a patkányt vaslapáttal, a vakondot pedig szénagerelyével kell agyonütni, mert a többi halálnem abszolúte nem segít a bajon. Az állomás ez alkalommal ama tudományosan kipróbált tanácssal látja el a gazdákat, hogy a verébnek, az agyonverést megelőző pillanatban, ugynevezett porrá őrölt timsó hintendő a farkára, még pedig úgy, hogy fejére egy szemernyi se hulljon. A rovar-tani állomás e célból nagyobb mennyiségű timsót fog beküldeni az érdekelt tanácsra.

— **Drágább lesz az esernyő.** Drágább az élelem, drágább a ruha, drágább a cipő, mindennek felszökött az ára ebben a rossz világban, mikor a legesiegdragább mindennek között a pénz. Az általános drágulást nem akarják felhasználatlannal hagyni az esernyőgyárosok sem. Összeültek, tanácskoztak, megállapodtak és határozatok hoztak: felemelték az esernyő árát 20–25 százalékkal. A melyik esernyőt tehát eddigi 10 korona volt az ára, ezentul nem adják olcsóbban 12–13 koronánál. A drágaság oka: a nyersanyag árának és munkadíjának emelkedése. Ezt mondják a gyárosok.

— **Aki fényesen szereti cipőjét,** az vegyen a világhírű *Fernolent* féle fénymázból (suviksz) mely a bőrnek pompás fényt ad, a bőrt, puhává és tartósá teszi. Ezen kitűnő fénymáz allandóan friss minőségben kapható 2, 3, 5 és 10 krajczáros dobozokban *Langráf Gábor és Fia Bőr- és Czipészeti cégek nagykereskedésében Jókai-utca 8.* Ugyiszintén színes bőrcipők, lakkbőr, kesztyűbőr *Schweireaux-czipőhöz* szükséges lakkok és krémek továbbá *Galoeschnihoz való appetura a legkitűnőbb minőségben* raktáron tartanak. — *A legkitűnőbb orosz bőrkénőcs, mely a bőrt puhává és viamentessé teszi.* 1 kilós fadódozban 70 kr., 1 kilós fadódozban 60 kr., ugyiszintén 3, 5 és 15 kros dobozokban. — *A leghírevesebb bőrfénymáz (lakk), mely fekete lábúttal, lőszerszámok és kocsitökhöz különösen ajánlatos, továbbá patakenőcs, nyeregszappan bőrappetura a legújtanosabb árakon.* — *A legjobb 90 fokos denaturált spiritusz 1 liter 28 kr.* Naponta postai szét küldés.

Színház.

Rip van Winkle. Csütörtökön, *Barcs Aranka* jutalomjátékánál *Rip van Winklet* adták, meglehetősen telt ház előtt. Bár az előadás nem volt teljesen kielégítő, mégis gyönyörűséggel élvezte *Planquette* régi jó operáját, a mi *Barcs Aranka* és a czimszerepet játszó *Szentmiklósin* kívül főként a honvédenakar jeles karmesterének, *Fricsay Rikárdnak* érdeme, ki a családi

gyásza miatt távollevő Rozner helyett dirigált, hűvel és szabatosan, mint rendszeren. **Barcs Aranka** különösen kedves Lisbeth volt és ügyesen bánt csinos hangjával; szóval teljesen megérdemelte a sűrű felhangzó tapst. Jeles partnere volt **Szentmiklósi**, kinek Rip, egy látszik legjobb szerepei közé tartozik. Enekeivel és játékaival, különösen az utolsó felvonás jelenetében, határozottan kivált a sablonos operetténekesek közül. Derék alakítást láttunk **Kovács**tól, ki igen jóízűen adta a ravasz polgármestert s ezzel — jóformán végeztünk a szereplőkkel. A többiek egyszerűen mozogtak, egyéb semmi. Sajnáljuk, hogy a tekedal elmaradt, pedig talán nem lett volna nehéz egy kis teke-parthiet rendezni, de még jobban hiányzott Rip és a gyermekek elsőfelvonásbeli kedves tercettje, ámbar ez, beláttuk, kissé bajosan ment volna, mert csak egy **Fekete Irénkén** van. A kicsike különben kedves volt és bátor s ha már partnert nem kaphattak hozzá, legalább ne cserélték volna ki a szerepét.

Pénteken este a „Tótleány Amerikában” című ostobaságot adták zónában, szép számu publikum előtt. F—y.

KÜLÖNFÉLÉK.

A zilahi Wesselényi szobor. A 40-es évek nagy fiának, a bőrtömben megvult báró Wesselényi Miklósnak Szilágyvármegye szobrot készített, melyet Zilah város főterén fognak fölállítani. A szobor, melyet Fadruz mintázott, a napokban lett készen az újpesti Beschoner-féle öntödében. A szobor a negyvennyolczas eseménynek azt a jelenetét ábrázolja, a mint Wesselényi báró egy gubás parasztot fogad, a ki könnyedén meghajolva a nagy férfival szemben áll, köszönetet mond a jobbágyok fölszabadításáért. A szobor a gyár udvarán teljesen készen áll, és június havában fogják ünnepélyesen leleplezni. Az ünnepélyre a Wesselényi nemzetség összes tagjait meghívják.

Az időjárás és a mágnes-tű. A nyári zivatarok alkalmával föllépő erős villámok mutatja, hogy az időjárás és a föld mágneses tünelvényei közt összefüggésnek lenni. A meteorológusok most már némileg nyomon is vannak ezen a téren, mert a földgömb mágneses térképének nagy változása rossz esztendőket szokott magával hozni. Ha minden egyes faluban, a hol erős jégverés vagy égháboru van, megfigyeléseket lehetne tenni a mágnes-tűvel ma már el volna döntve az időjárás és a föld mágneses viszonyainak összefüggése, de még ma csak anyni bizonyos, hogy hétesztendőnkint érezhető az erős változások a földgömb mágneses térképén. Tehát a Mőzes könyveinek hét szük és sovány esztendeje a mult éven ismét természetani igazolást nyert, épen úgy, mint mikor néhány esztendeje kikutatták, hogy a gleccser-ek hétéves fázisai is összefüggnek az időjárás hét-hét éves megváltozásával. Így fogja a meteorológia lassankint fizikai alapokon a nép ezredéves megfigyeléseit műszerekkel érzékíteni s meghódítani az időjárás szeszélyes kitérőseit a modern erőforrások segítségével.

Hogy utaznak a szibériai vasutakon? Erről a témáról következőket írják Pétervárról: Irkutsk közelében jegyet akar váltani egy ur, mire feléje dörgik: »Minden hely elfoglalva!» Kérésére, nézzék meg jobban, hátha akad egy üres hely, egy tulszult harmadik osztályu kocsiába lökik. Egyszerre csak megjelenik a főkonduktor, hogy ellenőrizze a jegyeket és azoktól, a kiknek nincs, a pénzt beszedje. Ekkor kitűnt, hogy a kocsiában levő 16 utas közül, csak kettőnek van jegye. Irkutsktól néhány állomásra új utasok jelentkeztek. Megint főlhangzik: »Minden hely elfoglalva.» Az ellenőr főlháborodva mondja: »De kell még itt helynek lenni.» »Nincs» feleli a főkonduktor. »No hát akkor egy kis ellenőrzést tartok.» Alig indul el a vonat, az ellenőr a jegyeket kéri, mire a konduktor kijelenti, hogy az Irkutszki szülő jegyeket tőle már elvették. »Hogy merete azt tenni?» ordítja az ellenőr, mire a főkonduktor a legnagyobb hidegvérrel feleli, hogy az már bevett szokás. Arról persze, hogy a kocsiában 14 ingyen utast vitt magá-

vai, egy szót sem szolt a derék hivatalnok, a ki, úgy látszik, tudja mit csinál, mert nem vonták felelősségre. Ha szibériai vasut összes vonalain ilyenek az állatok, akkor az orosz kormányának ebből a vasutból gyönyörű bevételie lesznek.

Emberi mormoták. Meglepő dolgot közöl Pskov orosz kormányzósa statisztikai hivatala. E szerint az orosz paraszt az olyan kerületekben, hol a rossz termés miatt gyakran van éhínség, megtárlta a módját annak, hogy bizonyos állatok módjára téli álomba merülve, védekeznek az éhség ellen. Mihelyest valamely családfo az ős végén el látja, hogy gabonakészlete a következő évre nem lesz elég, előkészületeket tesz rá, hogy az összes családtagok napi porcióját megrövidítse.

Mint hogy azonban tapasztalásból tudja, hogy ez az egészséget megtámadja és a hosszú téli éhezés annyira elgyöngitene őket, hogy tavasszal a mezei munkát se volnának képesek elvégezni, arra tökéli el magát, hogy családostul téli álmat fognak aludni. Az egész ház népe 4-5 havi tartamra lefekszik a kályha közelébe és a jelszó az, hogy kerülve minden fölsőleges mozdulatot, lehetőleg sokat kell aludni. Csak azért kelnek föl, hogy a kunyhót befűtsék és egy darab vízbe áztatott fekete kenyert egyenek.

A kályha körül kinyújtózkodva, teljes mozdulatlanságban így vegetálnak ezek az emberek egész télen át, talán nem is gondolkozva, vagy ha igen, egyetlen gondjuk csak az, hogy állati melegükből mentül kevesebbet emészzenek. Minden mozgás megelet von el a szervezettől és az étvágyat szükségképp fokozza, így jobban fogyna a kenyér és a gabonakészlet nem tartana el a következő aratásig.

A paraszt tehát ösztönszerűleg alszik, hogy ezt kikerülje. Homály és csend van a kunyhóban, melynek legmelegebb zugában a család tagjai együtt téli álmat alsznak.

Az idei éhség alatt az orosz sajtóban több ilyen esetet említettek föl, de eddig nem tudták, hogy a »lejka« mint a hogy Oroszországban ezt a téli álmat nevezik, egy nemzedéken át kifejődött rendszer, mert ezek a parasztok lassankint hozzászoktak ahhoz, hogy a fél adagot rendszernek, a teljes jóllakást pedig elérhetetlen ideálnak tekinték. Az éhséget olyan kellemetenség számba veszik, melyhez a téli álom által alkalmazkodnak.

A dohány és nikotin. A legtöbb dohányos ember azt képzeli, hogy a pipaszár végére tett túllre nikotin rakodik le, pedig ebben a lerakodásban nincs semmi egyéb, mint füst. Hermann német vegyész ugyanis kimutatta, hogy egy métermázs legerősebb dohányban 3 gramm nikotin van összesen, azaz 3300-szor akkora a dohány tömege, mint a benne levő nikotin. Azt kérdik ekkor a kételkedők, hogy mi okozza tehát az erős dohányosoknál a mérgezés. Hermann erre is megfelel. A dohányban levő anyagok közt van egy veszedelmes mérég, ez a foszfor. A dohányfüst egy köbméterében 1 liter foszforosav van. Ez az a mérég, a mi a mellet és tüdőt megöli, de sohasem a nikotin, mert az mint ártalmatlan füst ég el.

Milliomosnók ékszeriei. Egy angol lap meglepő adatokat közöl azokról az óriási összegekről, melyeket amerikai, londoni és párisi milliomosok és milliomosnók ékszerkebe öntnek. A new-yorki milliomosnók maguk majdnem harmadfél milliárd forint értékű ékszerke birtokában vannak.

Mrs. George Gould ékszeriei 1,200,000 frtot érnek és legbecsebb köztük egy gyöngygyakék, mely egy maga 200,000 frtba került. Mrs. Marshal O. Roberts, a ki azzal dicsekszik, hogy az övé Amerika legszebb gyöngygyüteménye, egyetlen nyaklánczért 300,000 frtot és egypár fülbevalóért, óriási körtealaku gyöngyökkel, 100,000 frtot fizetett.

Mrs. Calvin Brice milliókat érő ékszeriei közt van egy káprázthatóan szép gyémántcsillag, melyet Katalin orosz czárné diadéjának mintájára csiszoltak.

Vanderbilt Györgyné rubintjai a legszebbek az egész világon, de ez a kis gyütemény háromnegyed millió forintba került. Mrs. Hicks Low olyan gyémántokból és gyöngyökből alkotott nyakékét hord, mely egy maga 300,000 frtot ér, Mrs. Tiffany pedig különböző ékkövekből alkotott pillangóját 60,000 forintért szerezte. Az ifju mariboroughi herczegnő ékszeriei 840,000 frt értékét képviselnek, a legzebb köztük egy gyöngyosor, mely az egész összegnek a felébe került. Ezenfölül a herczegnőnek két 180,000 frankot érő hajtűje van, melyek közül az egyiket 36,000 frtot érő rubin díszíti.

William Mrs. Astor másfélmillió frankot érő ékszergyüteménye sok történelmi nevezetességű követ foglal magában. Így az övé az a 13-szoros ékszer, mely egykor Mária Antonia mellén tündökölt és az a gyémántékszer, melyet XIII. Lajos harmadfélszáz év előtt Richelieunak ajándékozott.

A világ legcsodálatosabb ékkö-gyüteménye Stanfort Lelandne tulajdona. Ezek közt az ékszerke közt, melyek értékecsak nem öt millió, kiváló helyet foglalnak el Izabella spanyol királyné egy óri ékszeriei. A gyütemény egyik darabja egy két kövekből alkotott gyöngy-nyakék, maga 600,000 frtot ér. Történelmi nevezetességre vergődtek Bordet-Coutts báróné ékszeriei.

Több mint 60 év előtt, Viktória királynő koronázásánál, már a báróné egy milliótól többet érő ékszerkeket hordott és gyüteménye azóta megszaporodott. De mi ez ahhoz a pompához képest, a melyet Paget Arthur milliomos neje a devonsirei herczegnő legutóbbi jelmezében hordott.

A milliomosnó a bálon Klejvátrának öltözve jelent meg és a szó szoros értelmében tétől talpig gyémántok tüzeiben égett. Három milliót érő ékszer volt rajta. Mrs. Wallace Cella asszony fekete-gyémánt nyakéke egyike a legérdekesebb ékszerkeinek. Fekete követ, melyek kivétel nélkül felér gyémántokba vannak foglalva, 18 éven át az egész világon gyűjtötték, míg végre teljes lett a híres nyakék, melynek értékét 600,000 frtra becsülik.

A tápszerkérdés fejlődése. A katonaságnak indirekte nagy befolyása van a tápszerkérdés tudományos fejlődésére, mert mint óriási fogyasztó, semmit sem termel s így milliókat emészt föl a közvagyonból. Egész sereg vegyészét foglalkoztat állandóan a katonaság táplálásának fontos kérdése s a kommandó szóra evő katonákon egész kísérlet sorozatokat visznek végbe. Legújában azzal próbálkoznak a vegyészek, hogy lehetne-e sajttal táplálni a katonaságot. Balland mérőeszközökkel és katonákon végzett próbákkal kimutatta, hogy a sajt kitűnő tápanyag s kenyérral fogyasztva teljesen födözi a gyomor szükségleteit. Egyes szemelvények álljanak itt vizsgálataiból. A legközönségesebb tehéntejéből készített sajt 80 százaléka víz, de a hátralévő részében a nitrogén tartalma, tehát leginkább tápláló vegyületek nagyobb mennyiségben vannak meg, mint a zsírban. (Közbevetőleg legyen mondva, hogy a sajt 80 százaléka viztartalma nem tulságos sok, mert a gyermek testének 80 százaléka hasonlóan viz, és még sem esik össze.) A Crème sajtokban, a milven például a Neufchateli 50 százaléka csak a víz a többi részei pedig zsírok és fehérjék. A Camembert sajtban a zsír és a fehérje egészen egyforma mennyiségben szerepel, tehát az összes tápanyagokat arányosan viszi be a testbe. Közpertekéret, Balland kísérletei és számlásai szerint 100 gramm sajt egyenértékű tápszer egy liter tejjel és 250 gramm (egy negyedkiló) hússal. A sajtjal táplálkozó katonának a kísérletezés ideje alatt mind jó szimben voltak s egyik sem panaszkodott a furcsa napiparancs ellen. Egész hasonlóan végeznek még sok egyéb tápszerrel kísérletet a katonaság táplálása körül s jól-rosszul valamennyi be is válik. I. Napoleon ábrándja tehát, hogy a katonaságot, mint nagy gépezetet, egykor elvek szerint fogják táplálni, úgy látszik, lépestel lépésre halad a megoldás felé. Sok millió megakartarítása, esetleg népkonyhák racionális betendzése kapcsolódik e tanulmányok értékesítéséhez, a miért is érthető, hogy néhány esztendő óta nagyon sok erő foglalkozik a tápszerke tanulmányozásával.

KÖZGAZDASÁG.

Tisztességtelen verseny.

Az igazságügyminiszter az áru-részlet-ügyletekről törvényjavaslat-tervezetet dolgoztatott ki, mely a kereskedelmi és iparkamarákat a legutóbbi időben élénken foglalkoztatta, mivel több oly korlátozások vannak a javaslatban tervezve, a melyek az eddigi kereskedelmi jog alapján általános gyakorlatot szüntetnek meg. Bár a tervezet ennek alapján az eddigi kereskedelmi forgalmi szokásokat szükébb keretek közé szorítja, azt a legnagyobb elismeréssel fogadhatjuk, mivel éppen azon visszaéléseket van hivatva csökkenteni, a melyeket az áru-részletügylettekkel a kevésbé lelkiismeretes ele-

mek. kivált a kereskedelmi ügyletekben jártassággal nem bíró, legtöbbször analfabéta néppel szemben országzserre gyakoroltak, kárára nemcsak az illető becsapott vevőközönségnek, hanem egyszersmind a szolid kereskedelmnek is, a melynek hitelé és tekintélye a fogyasztóközönség szemében megrendült. A kereskedelmi és iparkamarák nézete e kérdésben nagyon is megoszol. És ez éppenséggel nem lélekemelő, mert nyilvános bizonyítéka annak, hogy egyes kereskedelmi kamarák nem tudnak azon objektív magaslatra emelkedni, a melyen minden visszaélést elítélve, a szolid üzleti szellem érvényesülését elősegítsék, hanem nyíltan pártjára állva a visszaéléseknek, a kereskedelem megbénításáról jajgatnak, holott a törvényjavaslat csak a kétes elemek tisztességtelen versenye és a törvény házagával visszaélő családok működésének megbénítására törekedik.

A részletügyletek törvényes és szigorú szabályozásával egyidejűleg azonban szükséges, hogy a részletügyletek legnagyobb részben közvetítő ügynökök működése is megfelelő módon szabályoztassék, a kellő korlátok közé szorítottassék. sőt szükség esetében teljesen el is tiltassék. Hiszen a budapesti kereskedelmi és iparkamara a kereskedelmiügyi miniszterhez intézett feltejtésében maga is úgy nyilatkozik, hogy „a részletügyletek terén tapasztalt visszaélések nagyrészen a társadalom legsejtesebb elemeiből összetehozott közve tő-ügynökök lelkiismeretlen üzelmel által idézettek elő s így multhatlan, hogy az ügynökök működése mielőbb a szükséges korlátok közé szorítottassék.” A részletügyletek szabályozásával magával, az ügynökök működésének szabályozása nélkül a visszaélések meg nem szüntethetők. Mert mit ér az eladó és vevő közötti részletügylet szabályozása, ha a részletügyleteket legtöbbször közvetítő ügynök működéséért és ténykedéséért az eladó nem szavatol s az eladó megbízott ügynöke visszaéléseinek kárát az ártatlan és sokszor csak a nagy rábeszélés folytán lépve ment vevő kénytelen szenvedni?

A kereskedelmi forgalom emelkedése következtében és kivált egyes nagyobb ipartelep készítményeinek biztosabb elhelyezése céljából a kereskedelmi forgalom terén mind nagyobb verseny fejlődik ki. Ennek következménye az, hogy az eladók nem várják meg árucikkeiknek termelési helyükön való eladását, hanem kereskedelmi alkalmazottaik és ügynökeik útján a vevőt lakhelyükön keresik fel és ott kínálják nekik áruikat megvételre. Bár így a kereskedelmi forgalom lebonyolítása a vevőre nézve kényelmesnek látszik, előnyösnek azt nem tarthatjuk, mert a vevő tulajdonképpen soha sem áll a gyárossal vagy a kereskedővel közvetlenül szemben, hanem mindig csak a megrendelést felvevő és illetőleg a megrendelést a vevőre minden módon rátküldő, de semmi felelősséget nem viselő ügynökkel szemben.

A szolid üzletkötés tehát már ebből a szempontból is a legnagyobb mértékben meg van nehezítve, mert hiszen a vevő vételi hajlandósága legtöbb esetben nem saját szükségletéből kifolyólag nyilatkozik, hanem elsősorban függ az az ügynök ügyességétől és rábeszélőképességétől. De még abban az esetben is, ha a vevő a legtisztább szándéku és legrealisabb gondolkodásu ügynökkel áll szemben, mindenesetre abban a hátrányos helyzetben van, hogy az árucikkeket drágábban kénytelen megfizetni, mint hogyha azokat közvetlenül az eladótól vásárolta volna. Hiszen csak azt kell figyelembe venni, hogy az ügynökök magas provizióra dolgoznak, az eladónak temérdek uti költséget okoznak, aminek következtében az eladók, hogy a nagy versenyben boldogulhassanak, vagy az árucikkeket árát kénytelenek magasabbra szabni, vagy a rendes ár mellett silányabb minőségű árucikkeket kiszolgáltatni.

De van a dolognak egy másik igen figyelemre méltó oldala is és ez az, hogy az ügynökök túmánytelen száma, a mely a kereskedelmi forgalom minden terén sáka módjára ellepi a vidéki közönséget, nemcsak megbénítja, de teljesen lehetetlenné teszi a vidéki szolid

kereskedelem kifejlődését és boldogulását. A vidéki kereskedelem nem versenyezhet az ügynökök rajával, mert hisz maga is másodháztól verén az árukat, azoknak árát olcsóbban nem állapíthatja meg, de nem versenyezhet főképp azért, mert a vidéki kereskedőnek kisebb üzleti forgalma mellett arra kell törekednie, hogy üzletbarátjai körét bizalmuknak kielégítése által minél állandóbban magához fűzze és így a vidéki kereskedőnek, ha boldogulni akar, okvetlenül szolidan és jól kell vevőt kiszolgáltatnia. Ezzel szemben az ügynök erre sem törekedik.

Végig jár egy vidéket, üzletet köt avval, akit arra reábirhat, a jó és szolid kiszolgálással nem törődik, mert hiszen a legtöbb esetben agyanarra a vidékre ugyanazon áru elhelyezése végett talán soha többet életben vissza nem kerül.

Az ügynökök tisztességtelen eljárásának eredménye azután nem csak az, hogy a vevőközönség közvetlenül károsodik, hanem az is, hogy megrendítik a vevőközönségnek a gyárosokba vetett hitelét és ezáltal közvetve az illető eladók is károsodnak.

A fentiek illusztrálására nem ismét frapánsabb bizonyíték, meggyőzőbb érvelés, mint a gazdasági gépjűzlet általánosan ismert mizériái. A gazdasági gépek forgalombahozatalát főképp a kisbirtokososztálynál az ügynökök ugyszólván teljesen kisajátították már maguknak. A gépjűzlet a magának kiszemelt vidéken reáveti magát a közép- és parasztbirtokosokra és igyekszik nemcsak czélszerű, az illető viszonyoknak megfelelő, hanem sokszor teljesen használhatatlan gépeket is reájuk sózni. Ezenfelül sokszor még olyan gépeket is reátukmál az illető birtokosokra, amelyek az azok vagyoni viszonyaik között soha meg nem rendelték volna.

Az ellenmondás nem használ semmit, az ügynök agyonbeszéli a birtokost, aki végre is beadja a derekát és az erejét felülmuló, vagy hasznavehetetlen, vagy felesleges gépet megrendeli. A megrendelt gépet többnyire részletfizetésre vásárolják, amelylyel szemben csekély készpénz előlgen kívül a vásárló gazdával váltókat iratnak alá. Az ügynök ekkor jól vegeztén dolgot, a megrendelőlapot a váltókkal együtt beszoigátatja a gyárosnak, zsebreavágja a magas proviziókat s nem törődik vele, hogy a vevő és a gyáros egymással miként fognak azután boldogulni. A gyáros elküldi a gépet a megrendelőnek s igyekszik rajta a részletfizetéseket behajtani. Ha a vevő az esedékes részletfizetéseket pontosan nem teljesítheti, a gyáros nem soka gondolkozik a megrendelő aláírásával elátott váltó prezentálásával s miután ez esetben a részletfizetési kedvezmény a vevőre nézve megszűnik, a megrendelt gépek egész árát követeli, aminek következménye azután rendesen perlekedés, nagy perköltés, végrehajtás s a könnyen hívó és beugrott kisembernek a végső nyomorba taszítása. Az ügynöki működésnek ez csak egyetlen példája, de akik a vidéken élnek, jól tudják, hogy a butoriprs és a háztartási czikkék, különböző gazdasági czikkék terén, bár kisebb mértékben, de hasonló visszaélések uralkodnak. Miltán kérhetjük tehát, hogy egy rendezett jogállamban tñrhetők-e az ilyen visszaélések és szükség-e van-e az iparnak az ilyenféle szédelgésekre?

Mindenki tudja azt, hogy akit egyszer a részletügyi ügynökök becsaptak, az soha többet ilyen módon árut nem vásárolni nem fog, de még a tisztességes kereskedelemtől is óvakodik és valódi szükségletének fedezését is lehetőleg elodázza, nehogy ismét keserűen becsapódjék. Bátran mondhatjuk tehát, hogy a tisztességes kereskedelemnek, a felelősségnélküli ügynöki szervezetre semmiféle szüksége nincs, mert az határozottan csakis a vevő és eladó közönség rovására működik.

Igen szüksége van arra, hogy a vevőközönség kényelme szempontjából gyárosok és kereskedők árucikkeiknek a vevők-helyén való felkínálása és a nagyobb értékű árucikkeik árának részletfizetésre való eladhatása végett kereskedelmi alkalmazottjaikkal a vevőközönséget felkereshessék. Ezeknek az alkalmazottak működése azonban mindenkör az illető eladó

czég felelősségével legyen fedezve és hogy az eladók az esetleges rosszhiszemű vevők visszaéléseivel szemben oltalmazva legyenek, szükség van arra, hogy a részletügyi üzlet kellőképpen szabályoztassék. Ezen helyes szabályozást látjuk az igazságügyi miniszter törvénytervezetében s ezért azt melegen üdvözöljük, de meggyőződésünk, hogy ezen tervezetnek törvénynyé emelése is csak abban az esetben fogja meghozni a várt gyümölcsöket, ha ezzel kapcsolatban egyúttal a részletügyletek szervezésével és köztetésével foglalkozó ügynökök működése kellőképpen szabályoztatni fog.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G. Duna-Bogdány. Így van jól — ezer üdvözet. E példából igen sokan okulhatnának, kiknek van tehetségük kath. lapot jártni s mégsem teszik, pedig meg kellene tenniük még akkor is, ha a lap nem teszük nekik, mert a kath. sajtó támogatása közös érdek.

F. J. Püls-Szentkereszt. Intézkedünk.

G. H. V. Nem reflektálunk reá. Bizalmas levéllel visszaélni — pfuj!

K. J. Budapest. Nem.

Sz. F. Brassó. Elnemult a lant a Cenk alatt?

W. M. Üröm. Nagy elfoglaltságunk miatt késik a levél, de menni fog. A megirt szomorú esemény ott a tulsóor fehér házában fájt: végzetét senki é nem kerülheti.

Sz. K. Bodajk. Csak egyet kérünk az igétekből.

N. Gy. E—i. Önből pompás levelező válhatik, mely esetben tiszteletpéldánnyal honoráljuk, csak lantot ne vegyen a kezébe soha, soha!

L. F. N. P—a. Köszönjük a megemlékezést. Sajnáljuk, hogy a másik hírnem nem szoríthatunk helyet, de az a bizonyos dolog, legalább részben, már idejét multa. Csak tessék máskor is, egyenesen a szerkesztőség czimére.

Felelős szerkesztő: Chay Antal.

Apró hirdetés.

Egy teljesen jó karban lévő rövid amerikai szerkesztői kereszt hurozott zongora olcsón eladó. (Esetleg részlet fizetésre is) Czím a kiadóhivatalban.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1899. október 1-től.

Budapest	Székesfejérvár	N.-Kanizsa
indul	érkezik	indul
Szem. v. 6.50 reg.	9.01 d. e.	9.26 d. e.
Gyors v. 8.00 reg.	9.16 d. e.	9.21 d. e.
Szem. v. 1.30 d. u.	3.35 d. u.	3.45 d. u.
Szem. v. 4.25 d. u.	6.22 este	6.32 este
Gyors v. 8.00 este	9.17 este	9.22 este
Szem. v. 9.25 este	11.33 este	11.43 este

N.-Kanizsa	Székesfejérvár	Budapest
indul	érkezik	indul
Szem. v. 12.15 éjjel	4.16 reg.	4.24 reg.
Gyors v. 5.47 reg.	8.27 reg.	8.35 reg.
Szem. v.		7.05 reg.
Szem. v. 9.30 d. e.	2.03 d. u.	2.35 d. u.
Szem. v. 2.00 d. u.	6.13 d. u.	6.23 este
Gyors v. 5.03 este	7.48 este	7.58 este

Székesfejérvár	Veszprém	Veszprém	Székesfejérvár
indul	érkezik	indul	érkezik
Sz. v. 9.31 d. e.	10.45 d. e.	V. v. 5.23 reg.	6.49 reg.
V. v. 1.00 d. u.	2.33 d. u.	Sz. v. 7.07 reg.	8.22 reg.
V. v. 9.27 este	11.00 éjjel	Sz. v. 4.52 d. u.	6.03 este

Nyomatott Szammer Imrénél, Székesfejérvárott.